

Publicatieprijs artsen in opleiding tot psychiater 2009/2010

M.M. THUNNISSEN

Deze zomer bezocht ik in Canada gedurende een rondreis in dat prachtige land de locatie van de Olympische Winterspelen 2010 in Whistler, vlakbij Vancouver. Zo in de zomer zien de skipistes er wat vreemd uit; het vergt verbeeldingskracht om te bedenken hoe een half jaar daarvoor de skiërs na jarenlange training hier hun uiterste best deden om een olympische medaille te bemachtigen. De skischansen steken vreemd uit tussen de groene bomen, maar leken ook in dit zomerse weer ijzingwekkend hoog.

Aan het begin van het terrein staat levensgroot het symbool van de Winterspelen: de inuksuk, een mannetje dat is opgebouwd uit een stapel verschillende stenen. Ze werden door de Inuit, de Indianen in het Canadese noordpoolgebied, gebruikt als richtingaanwijzer bij het navigeren over de toendra. Bij de plaats waar de medailles uitgereikt werden, afgeschermd door een planken omheining, blijkt de creativiteit van het publiek: over een afstand van tientallen meters staan op deze planken honderden verschillende inuksuks, opgebouwd uit de stenen die te vinden waren op het terrein. Elk mannetje anders, klein of groot, ongelijkvormig of nauwkeurig in elkaar gepast. De namen van de medaillewinnaars zijn vaak al weggezakt of vergeten; wat blijft op dit verlaten terrein zijn de duizenden inuksuks als herinnering aan de prestaties en de inzet van de olympische deelnemers.

Meedoen en winnen Bij het lezen van de artikelen die in het afgelopen jaar door artsen in opleiding tot psychiater (aiossen) zijn geschreven en gepubliceerd in het *Tijdschrift voor Psychiatrie*,

moest ik hieraan denken. Het schrijven van een wetenschappelijk artikel vergt een behoorlijke inspanning – en zeker als dit tijdens de opleiding gebeurt, naast alle andere verplichtingen van werk, studie en privéomstandigheden. Hoewel het gepubliceerd worden vaak al een grote beloning is voor alle inzet ('meedoen is belangrijker dan winnen'), is het natuurlijk ook erg prettig om nog eens extra erkenning te krijgen door het winnen van een bronzen, zilveren of gouden medaille in de competitie voor de publicatieprijs voor artsen in opleiding tot psychiater.

Ook dit jaar heeft een deskundige jury alle artikelen gepubliceerd tussen 1 juni 2009 en 1 juni 2010 beoordeeld. Hoewel de afgelopen jaren het aantal artikelen van aiossen zich stabiliseerde rond de 20, was er het afgelopen jaar een toename tot 27 artikelen: 10 overzichtsartikelen, 1 oorspronkelijk artikel, 3 essays, 9 gevalsbeschrijvingen en 4 korte bijdragen. Opvallend is dat vooral het aantal overzichtsartikelen sterk was toegenomen.

De jury bestond dit jaar uit prof. dr. J. Vandenberghen en ondergetekende vanuit de redactie van het *Tijdschrift voor Psychiatrie*, dr. M. Hebbrecht vanuit het bestuur van de Stichting *Tijdschrift voor Psychiatrie* en dr. K. Kho en drs. C. Schubart vanuit de Commissie Wetenschappelijke Activiteiten. Deze jury heeft alle artikelen zorgvuldig gelezen.

Diversiteit Tot mijn verrassing was de diversiteit in de beoordelingen van de verschillende juryleden erg groot. Zo groot dat er slechts één artikel van deze 27 volgens alle juryleden

überhaupt in aanmerking kwam voor een prijs. Bij alle andere artikelen vonden minstens één jurylid en vaak twee of meer juryleden dat het artikel niet in aanmerking kwam. Wat zou dit betekenen?

In elk geval dat de jury een breed palet aan meningen vertegenwoordigde, wat wellicht ook een afspiegeling is van ons vakgebied: psychiaters houden zich met een breed scala aan onderwerpen bezig, vanuit verschillende visies en benaderingswijzen. Deze diversiteit was ook zichtbaar in de onderwerpen van de artikelen: variërend van omega-vetzuren bij de behandeling van ADHD tot een praktijkevaluatie van de samenwerking tussen crisisdienst en politie.

Uiteindelijk heeft de jury eenstemmigheid bereikt over de drie als beste beoordeelde artikelen.

De eerste prijs, van 1250 euro, is toegekend aan R. Stammes, voor het overzichtsartikel dat hij samen met J. Spijker schreef: 'Fysieke training bij depressie; een overzicht'. In dit artikel geven de auteurs een overzicht van de literatuur sinds 2001 over het effect van intensieve fysieke training op depressies en hoe deze toe te passen. Naast het overzicht van 51 studies en twee meta-analyses beschrijven zij een aantal neurobiologische verklaringsmodellen en gaan zij in op de noodzakelijke begeleiding van de patiënt bij fysieke training. Deze training heeft een aantal algemeen therapeutische effecten zoals een prestatie leveren, een doel stellen en dat halen, vergroten van zelfwaardering en lichaamsbewustzijn, en het hebben van positieve ervaringen. De hypothesen over neurobiologische werkingsmechanismen van fysieke training richten zich op toegenomen neurogenese in de hippocampus, verbetering van de executieve functies, een positieve invloed op de mono-aminehuishouding en op endorfinen en neurotrofische factoren.

Naar het oordeel van de jury is dit een origineel artikel, dat goed en begrijpelijk geschreven is. Het biedt een uitgebreid overzicht van de verschillende studies naar de rol van fysieke training bij de

behandeling van depressies, het werkingsmechanisme en het belang van motiveringstechnieken bij het toepassen ervan. Met heldere handvatten voor de clinicus brengt het een onderschatte behandelingsvorm onder de aandacht.

De tweede prijs, van 750 euro, is gegeven aan R. van Staveren voor het essay dat hij samen schreef met T. van Os: 'De opleidingsrelatie bekeken vanuit psychoanalytisch perspectief'.

In dit artikel stellen de auteurs dat in het nieuwe opleidingsplan Herziening Opleiding en Onderwijs Psychiatrie (HOOP) de relatie tussen aios en supervisor/werkbegeleider onvoldoende wordt geëxpliciteerd. Vanuit een psychoanalytisch perspectief belichten zij in hun artikel verschillende overdrachts- en tegenoverdrachtsfenomenen die een rol kunnen spelen in de opleidingssituatie: de narcistische tegenoverdracht van een werkbegeleider die hoogst verbaasd is dat zijn 'ideale' aios eigenlijk vindt dat zij te weinig ruimte van hem krijgt of de vermijdende opstelling van een aios die vaak geen tijd blijkt te hebben voor de werkbegeleiding. De conclusie is dat in het HOOP-plan weinig aandacht besteed wordt aan het bereiken en behouden van een goede opleidingsrelatie, waarin het onderscheid tussen opleiden en leertherapie gewaarborgd wordt.

De jury vond dit een interessant en origineel en helder geschreven artikel, dat voor aiossen een waardevol onderwerp onder de aandacht brengt. Hoewel het psychoanalytische kader wellicht wat minder in de aandacht staat dan 30 jaar geleden, wordt in het artikel aannemelijk gemaakt wat de bruikbaarheid van dit kader in de opleiding is.

De derde prijs, van 250 euro, is gewonnen door B. Verhoeff, met zijn essay 'Kennis en macht op moleculair niveau; biologische psychiatrie in een maatschappelijke context.'

Dit artikel riep veel diversiteit op: twee juryleden vonden dat het in aanmerking kwam voor de eerste prijs vanwege de originaliteit, de goed doordachte opzet, de diepgaande uitwerking en de

maatschappelijke relevantie, terwijl een ander jurylid het niet voor een prijs in aanmerking vond komen.

In het artikel bespreekt Verhoeff de vraag hoe de huidige biologisch georiënteerde manier van denken in de psychiatrie is ontstaan. Op basis van de filosofie van Foucault en Rose stelt hij dat politieke en economische processen de visie op de mens diepgaand beïnvloeden. Hij maakt aannemelijk dat de huidige trend om psychiatrische aandoeningen biologisch te verklaren een uitvloeisel is van maatschappelijke ontwikkelingen, op zowel economisch als technologisch gebied. Met de toegenomen genetische kennis wordt het mogelijk om gerichte adviezen te geven aan kwetsbare groepen, zoals het afraden van het gebruik van cannabis en het aanraden van een regelmatige levensstijl en frequente screening bij degenen die een genetisch verhoogd risico hebben op schizofrenie. Dit roept meteen allerlei maatschappelijke en ethische vragen op rond stigmatisering, autonomie en discriminatie.

De jury vond dat de auteur in dit artikel een knappe analyse geeft van sociaaleconomische invloeden op medisch-wetenschappelijke processen. Het artikel roept kritische vragen op met belangrijke ethische implicaties. Het feit dat Verhoeff dit essay zonder medeauteurs geschreven heeft, werd als een bijzondere prestatie gezien.

De redactie feliciteert alle eerste auteurs met hun prijs en wil in deze gelukwens ook de co-auteurs, de supervisors en afdelingen betrekken waar deze aiossen in opleiding zijn.

AUTEUR

M.M. THUNNISSEN is voorzitter van de jury publicatieprijs en is als psychiater en A-opleider werkzaam bij Psychiatrisch Ziekenhuis GGZ WNB, Bergen op Zoom.

Correspondentieadres: dr. M.M. Thunnissen, A. Cuypstraat 32, 4625 AM Bergen op Zoom.

E-mail: moniek.thunnissen@ggzwnb.nl.

LITERATUUR

Stammes R, Spijker J. Fysieke training bij depressie; een overzicht.

Tijdschr Psychiatr 2009; 51: 821-30.

Staveren R van, van Os TWDP. De opleidingsrelatie bekeken vanuit psychoanalytisch perspectief. Tijdschr Psychiatr 2009; 51: 365-73.

Verhoeff B. Kennis en macht op moleculair niveau; biologische psychiatrie in een maatschappelijke context. Tijdschr Psychiatr 2009; 51: 447-56.